

4 час**Које занимање ми одговара?****Моји критеријуми за избор занимања**

Ова табела даје сажет преглед информација које су наставнику потребне за планирање и држање часа.	
Развијање компетенција упућује директно на ЕДЦ/ХРЕ.	
Циљ учења показује шта ученици знају и разумеју.	
Задатак/задаци за ученике , уз методу, чине основни елемент процеса учења.	
Листа материјала је помоћ у припреми часа.	
Предвиђено време наставнику омогућава оквирно планирање времена.	
Развијање компетенција	Препознавање, успостављање равнотеже и утврђивање приоритета код критеријума одлучивања.
Циљ учења	Основни критеријуми за избор занимања су: „Које занимање одговара мојим интересовањима и способностима?“
Задаци ученика	Ученици бирају или одбијају занимање и наводе разлоге за своју одлуку.
Материјали и средства	Радни материјал за ученике 1.3. Материјал за наставнике 1.2 (исећи низ картица са занимањима, уз 10-ак картица више него што има ученика у разреду).
Метода	Индивидуални рад са радним материјалом. Пленарна дискусија.
Предвиђено време	1. Ученици прихватају или одбијају понуду за посао. 20 мин.
	2. Ученици размењују своје критеријуме за избор занимања. 20 мин.

Напомене

На часу 1.3, ученици су разматрали три кључна питања која ће значајно утицати на њихове будуће животе – одлуке у вези са њиховим занимањем, партнером и породицом (родитељством). У овој лекцији ученици истражују критеријуме за једну од ових одлука – избор занимања.

Два критеријума су од изузетне важности: који посао ме занима? Који посао умем најбоље да радим?

Важност ових питања је очигледна, али су очигледне и тешкоће да се на њих одговори, посебно на друго питање. Потребне су конкретне информације; предлаже се пројекат хоспитовања (“job shadowing“) како би ученици превазишли овај проблем.

Опис часа

1. Ученици прихватају или одбијају понуду за посао

Наставник уводи тему

Наставник уводи тему упућујући на флипчарт на којем се налази троугао са кључним одлукама. На претходном часу ученици су расправљали о сложености доношења ове три одлуке, о занимању, партнеру и породици.

У овој лекцији ученици ће се усредсредити на једну од те три одлуке – своје будуће занимање.

Наставник објашњава да, за почетак, ученици треба да замисле да им је понуђен неки посао. Наставник им даје картицу са послом који им је понуђен. Они одлучују да ли ће прихватити понуду или не.

Наставник уводи методу – једноставну симулацију тржишта рада

Наставник ученицима дели радни материјал 1.3 и тражи да испуне први ред: да ли већ имају посао који желе, или су направили избор? Ако не, чекају следећи корак.

Наставник објашњава правила. Када ученици добију картицу са понуђеним занимањем, одлучују да ли ће га прихватити или одбити. На радном материјалу бележе своје разлоге.

Ученици потом могу тражити други посао. Могу заменити послове међусобно, или заменити своју картицу једном од картица на наставниковом столу. Бележе све послове који су им понуђени и дају образложење зашто су неки посао прихватили односно одбили.

Ако пронађу посао који им се допада, једноставно задрже картицу. Ако картицу ставе на клупу, а не узму другу картицу, остају незапослени.

Пре него што започне симулација тржишта рада, ученици треба да имају јасну идеју о правилима и својим улогама.

Наставник сваком ученику даје једну картицу са занимањем. Многи ће вероватно протестовати и одмах ће хтети да врате понуду. Ако је потребно, наставник их подсећа на задатак – да на радни материјал напишу разлоге због којих не желе да прихвате неко занимање.

Ученици учествују у симулацији тржишта рада – траже занимање којим ће се бавити

Када су ученици добили картице са занимањима, раде самостално. Наставник прати колико је ученика прихватило понуду и подсећа их да направе кратке белешке пре него што међусобно размене занимања.

2. Ученици размењују критеријуме за избор занимања

Ученици утврђују основне критеријуме за избор занимања

Ученици седе у отвореном четвороуглу или кругу како би лакше комуницирали.

Наставник их позива да дижу руке. Ко је прихватио понуду? Ко није?

Затим наставник тражи да ученици формирају групе од четири до шест ученика и размене своје критеријуме. Њихов задатак је да саставе листу са три основна критеријума око којих се сви слажу.

После пет минута, говорник групе саопштава резултат, а други члан групе бележи њихове аргументе на таблу или флипчарт. Бележе се аргументи свих група како би се на тај начин нагласила њихова важност. Резултат би могао да изгледа овако:

Које занимање ми одговара? Критеријуми за избор занимања

Лична интересовања
 Стручна спрема – захтеви занимања
 Добра зарада
 Радно време
 Флексибилност
 Сигурност посла
 ...

Ученици одређују основне критеријуме за избор занимања

Ако су групе понављале одређене критеријуме код избора занимања, ученици размишљају да ли су они посебно важни. Размењују мишљења и објашњавају разлоге.

Са друге стране, ученици имају слободу да прате своје личне приоритете, па није неопходно да се слажу. На пример, висока плата једном ученику може бити важнија, док други може да инсистира на слободним викендима и флексибилном радном времену. Ипак, постоји нешто што наставник треба да предочи ученицима.

Сви желимо да избегнемо незапосленост, тако да је сигурност неког занимања често најважнији критеријум. Међутим, пословна кретања се не могу предвидети, па ће ученици свуда наилазити на конкуренцију. Ученици морају изабрати занимање, или барем категорију занимања („право“, „медицина“) када заврше школу, а посао ће тражити када заврше студије или обуку. Нико не може са сигурношћу предвидети какве шансе ће имати на тржишту рада за четири или пет година.

Због тога ученици треба да узму у обзир два критеријума:

1. Шта ме занима и шта бих волео да радим?
2. У чему сам добар/добра? Које су моје предности? Шта могу најбоље да радим ако сам под притиском конкуренције?

Наставник ученицима даје довољно времена да прво размисле о овим питањима, а затим да одговоре.

Ученици расправљају о примени критеријума

Док буду размишљали о томе како да примене ова два основна критеријума, ученици ће вероватно постати свесни тешкоћа које их прате. На друго, горе наведено, питање је лакше одговорити. Уз помоћ родитеља и пријатеља, као и наставника, могу истражити профил својих компетенција.

Прво питање је много теже, јер су ученицима потребне информације о захтевима одређеног посла и усавршавању. Наставници нису стручњаци за професионалну оријентацију, па је школа у томе ограничена и ученици сами морају да пронађу потребне информације. Они тако стичу искуство у слободи избора и изградњи идентитета, што су врло захтевни задаци.

У многим земљама, школе пружају помоћ својим ученицима у хоспитовању („job shadowing“). Овај модел се предлаже као додатна помоћ коју ће ученици, родитељи и пословни руководиоци ценити и подржати.

Додатна активност: хоспитовање (“job shadowing“)

Проблеми са којима се ученици сусрећу и на који начин им пројекат хоспитовања може бити од помоћи

Ученици знају колико је важан избор одговарајућег занимања за њихов будући живот. Схватили су који су основни критеријуми за тај избор, али схватили су и да без поузданих и најновијих информација не могу проценити који захтеви одређеног занимања се поклапају са њиховим талентима, компетенцијама и интересовањима. Пројекат хоспитовања може ученицима помоћи да прикупе ове информације.

Ученици истражују занимање за које сматрају да одговара њиховим критеријумима. Проводе неколико радних дана са неким ко ради тај посао. Прате шта ради и са ким сарађује. Помоћу упитника (видети радни материјал за ученике 1.4) интервјуишу свог партнера на послу. Ако је могуће, извршавају одређене задатке како би стекли искуство из прве руке (као током приправничког стажа). Школски распоред је тако замењен радним временом на послу. Тако, ако хирург почиње да оперише у 6 сати ујутро, ученик мора бити уз њега у операционој сали (како би утврдио, на пример, да ли може поднети да посматра операцију).

На основу упитника ученици пишу извештај. Извештај могу предати наставнику да га оцени, што ученицима даје додатни подстицај да ваљано изврше задатак. Ученицима се саветује да свакодневно воде белешке и пишу извештај током радне недеље, а не касније – пример ефикасног управљања временом.

Извештај треба да буде систематичан опис, а не лични дневник, како би се ученици приликом избора занимања усредсредили на основне критеријуме.

Ученици морају сами пронаћи своје partnere на послу, уз помоћ својих родитеља, породице и породичних пријатеља. Било би најбоље да не одлазе на радна места родитеља или рођака.

Подршка школе и наставника

Ученик има главну улогу и одговоран је за резултат. Школа пружа могућност, утврђује оквир, одобрава пројекат и решава правна питања (дозвола надлежног министарства, осигурање). У раној фази пројекта, школа контактира и родитеље чија улога је веома важна (види наставак).

На захтев, ученицима се може дати писмена пуномоћ када се пријављују за хоспитовање. По окончању пројекта, директор шаље писмо захвалности свим партнерима који су ученицима били домаћини.

Ако је то могуће, наставник би требало да посети ученике у току пројекта. Наставник мора бити доступан за телефонске позиве током пројекта како би могао брзо реаговати у случају неке хитне ситуације.

Задаци по завршетку пројекта

Препоручујемо да извештаји буду оцењени како би се истакла њихова важност. Наставник треба да се односи према извештајима с поштовањем, јер се ради о личним документима. Наставник треба да буде свестан да он није био присутан током пројекта и интервјуа, што значи да су овде стручњаци ученици, а не наставник. Према томе, код оцењивања се треба усредсредити на аспекте као што су јасноћа, кохерентност, брижљивост и потпуност. Са становишта ученика, ова врста задатка је вреднија од било којег теста, а наставник би требало да буде спреман да да више најбољих оцена него што је то обично случај.

Ученици би требало да имају могућност размене искустава. То захтева више времена него што се може обезбедити у оквиру редовних часова ЕДЦ/ХРЕ или друштвених наука. Користан приступ је хоспитовање у оквиру школе. Ово је посебно важно за млађе ученике који ће тек за годину дана радити на таквом пројекту, али и за родитеље. Партнери на послу или локална штампа и представници локалних фирми такође могу бити позвани.

Подршка родитеља

Пре свега, родитељи могу пружити подршку својој деци како би утврдили које су њихове предности и интересовања. Родитељи познају своје дете од првог дана и сећају се његовог или њеног развоја из угла који се разликује од угла стручњака у школи. Родитељи поздрављају овакву врсту пројекта, јер цене сваку подршку која се пружа њиховој деци у избору занимања. Из разумљивих разлога, родитељи обично пренаглашавају сигурност радног места. У економији која се брзо мења, родитељи су мање погодни за саветнике у планирању каријере.

Како ученицима пронаћи партнера на послу

Обично се од ученика тражи да пронађу ментора за пројекат хоспитовања. Њихови родитељи, а у неким случајевима рођаци или пријатељи, могу бити драгоцену помоћ при успостављању везе са потенцијалним партнерима. Ученици не би требало прерано да пристају на компромисе, ако им се ова потрага учини претешком. Они не траже посао већ прилику да сазнају више о одређеном занимању. Ако није могуће пронаћи неког ко обавља одређени посао, нпр. телевизијског новинара, уступак би био тражити алтернативно решење у оквиру исте категорије занимања, нпр. новинара који ради за локалне новине.

Подршка локалних фирми и институција

Сваки професионалац који је недељу дана домаћин ученику, улаже велики напор, а то треба ценити. Са друге стране, многе послодавце занима привлачење квалификованих и добро информисаних кандидата за посао и, са њиховог становишта, хоспитовање је могућност за тестирање ученика, а можда и прилика да им се касније да понуда.

Ученицима је потребан ментор или супервизор. То може бити њихов партнер на послу или неко други. Ученици су ослобођени наставе, па зато не треба да буду плаћени за пројекат који раде. Они нису ту да би обављали редовни посао, већ како би следили свој план у складу са упитником (радни материјал за ученике 1.4).

Дугорочни ефекти учења за ученике

Искуство је показало да овај пројекат многим ученицима помаже да озбиљније и зрелије приступе последњим годинама свог средњошколског образовања. Они постају свеснији својих интересовања и више цене поједине предмете јер могу да их повежу са својом будућношћу по завршетку школе. Врло је важно и да им неко изван школе каже да „правопис и рукопис *јесу* важни“. Осим тога, корисно је и узбудљиво искуство ако ученици открију да се могу носити са прилично великим бројем задатака у професионалном свету.

Ученици ће се можда вратити у школу са јасним одговорима. Можда ће сада знати којим послом ће се бавити, па могу да предузму наредне кораке у планирању својих студија и образовања када напусте школу. Са друге стране, ако им је пројекат показао да морају потражити неко друго занимање, то је такође вредан корак напред, јер су се ослободили неких илузија и сада много јасније могу поставити питање које занимање би им одговарало.

Информације о програмима хоспитовања (“job shadowing“)

Уједињено Краљевство: www.prospects.ac.uk

Баден-Виртемберг, Немачка: www.schule-bw.de/schularten/gymnasium/bogy